

Miniconferentie

'Klimaatverandering in de regio Tilburg'

12 december 2006

- verslag -

Vooraf

De gemeente Tilburg voert al enige tijd een actief klimaatbeleid. Sinds 2003 wordt dit ook ondersteund door het landelijke Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) waarbinnen Tilburg een groot aantal concrete taken op zich heeft genomen. De verandering van het klimaat is echter niet meer te voorkomen; de mate waarin nog wel. Dit heeft bij de Gemeente Tilburg tot het inzicht geleid om naast preventieve activiteiten ook aandacht te geven aan et omgaan met de klimaatverandering. Daarbij is Tilburg er van overtuigd dat ze dit niet alleen moet doen maar in samenwerking met andere partijen in de regio.

Deze eerste Miniconferentie is dan ook bedoeld om een verscheidenheid aan partijen over dit onderwerp bijeen te brengen en van gedachte te laten wisselen over dit onderwerp. De bijeenkomst bestond uit twee delen: informatieverstrekking (KNMI-scenario's, klimaatverandering, Tilburgse proces) en discussie.

Informatieverstrekking

Gespreksleider Roel van Gurp introduceerde voor de pauze een drietal sprekers:

Ruud Vreeman (burgemeester Tilburg)

De burgemeester gaf de noodzaak voor maatregelen op het gebied van klimaatbeleid weer aan de hand van een bericht dat eerder op de dag op Teletekst stond: wetenschappers voorspellen een ijsvrije Noordpool in 2040. Het lijkt ver van ons af te staan. "Het is belangrijk een relatie te leggen tussen het mondiale probleem, het nationale beleid en de Tilburgse aanpak" aldus burgemeester Ruud Vreeman. Men moet de problemen niet afwentelen naar anderen om ze op te lossen maar we moeten doen wat we kunnen doen.

Janette Bessembinder (KNMI)

Eerder dit jaar heeft het KNMI een viertal klimaatscenario's opgesteld voor het jaar 2050. Het zijn uitdrukkelijk geen 'weersverwachtingen' maar mogelijke toekomstbeelden. De twee variabelen voor deze klimaatscenario's zijn de wereldwijde temperatuurstijging (1 of 2 graden t.o.v. 1990) en wel of geen veranderingen in de luchtstromingspatronen. Voor deze bijeenkomst heeft het KNMI een mogelijk scenario voor Tilburg in 2050 doorgerekend. Hieruit komt naar voren dat in 2050 Tilburg mogelijk hetzelfde klimaat heeft als Parijs anno 2006.

Pier Vellinga (Prof. VU Amsterdam, voorzitter Klimaat voor Ruimte)

Klimaatverandering gaat gepaard met vele onzekerheden. En zoals gebruikelijk in onze maatschappij zou je je daarvoor moeten verzekeren. Zo zou je preventieve inspanningen m.b.t. klimaatverandering kunnen zien als een pensioenverzekering. Maar het klimaat verandert al, dus is het ook belangrijk maatregelen te nemen om daar mee om te gaan. Een soort brandverzekering. Het een gaat echter niet zonder het ander. Beide typen maatregelen zijn noodzakelijk om te voorkomen dat we in plaats van een Parijs klimaat niet een Noordafrikaans klimaat gaan krijgen.

Vooraf aan de bijeenkomst was er al gelegenheid om vragen teponeren. Nog net voor de pauze heeft Roel van Gulp de gelegenheid om er één te beantwoorden. De vraag, afkomstig van WonenBreborg, luidde: Op welke hoogte t.o.v. het NAP ligt Tilburg eigenlijk? Het antwoord was opgezocht: het Tilburgse stadskantoor ligt op 14,5 meter boven NAP. Het kantoor van WonenBreborg op 13,7 meter + NAP.

Proces

Na een korte koffie en theepauze werd er meer ingegaan op het proces. Allereerst gaf Jan Schouw (algemeen directeur van de CEA-groep en één van de initiatiefnemers) een terugkoppeling op het proces tot nu toe en het voorliggende traject. In zijn presentatie stond de vorming van een lokaal arrangement centraal: een langdurige samenwerking tussen overheid en stakeholders om een meerjarig klimaatprogramma vorm te geven en uit te voeren. Uit de interviews die met een aantal stakeholders waren gehouden kwam duidelijk naar voren dat er een duidelijke maatschappelijke vraag en interesse is rondom dit onderwerp in de regio Tilburg. De vraag is echter: willen partijen hier echt mee verder? Daarvoor dient deze miniconferentie. Het vervolgproces kent een aantal condities op het gebied van openheid, bescherming core-values, voortgang en inhoud. Op een lager abstractieniveau kan dit worden samengevat als de CO3-condities: COncreet, COördinatie en CCommunicatie. Belangrijk voor het vervolgproces is dat de overwegingen om deel te nemen aan het lokale arrangement goed en helder te omschrijven valt. Deze overwegingen zijn de co-benefits van het arrangement. Verwacht wordt dat het proces in 2007 verder wordt ingezet opdat er medio 2008 met de uitvoering van concrete activiteiten begonnen kan worden.

Discussie

De bedoeling was om hierna wethouder Marieke Moorman, gedeputeerde Annemarie Moons en Toon Bullens van Interpolis de discussie scherper aan te zetten. Dat bleek nauwelijks nodig! De aanwezigen mengden zich al snel in het gesprek zodat er een levendige discussie ontstond.

Uit die discussie die plaats vond in zijn een aantal conclusies naar voren te halen, die door verschillende deelnemers van verschillende organisaties werden benoemd en ondersteund.

Koppeling van de verschillende sectoren

De ideeënvorming, kennis en intentie zijn er, maar dit moet wel gekoppeld worden aan investeringen. Door opdrachtgevers: gemeenten, waterschappen; Door investerende partijen: corporaties, verzekeringsmaatschappijen, etc. Andersom geldt dit probleem ook: bedrijven willen wel investeren maar missen de kennis/denkracht om het goed te kunnen uitvoeren!

Er zijn veel mooie ideeën die alleen niet kunnen landen door gebrek aan investeringen. Hoe wordt er geïnvesteerd? Burgers in tijd, gemeenten, provincies en bedrijven in geld. Er kan meer gebruik van elkaar (en burgers) worden gemaakt. Er is meer aandacht nodig om te kijken of 'onderdelen' niet samen kunnen worden gevoegd: *efficiency!* (Bv: kunnen waterberging en warmteopslag niet aan elkaar worden gekoppeld?) *Kijk over de grenzen!*

Verschiedende onderzoeksprogramma's bijvoorbeeld van het Rode Kruis (sociale aspecten) en het programma KvR (openbare ruimte, materiaal gebruik, groen) zijn al bezig met onderzoeken hoe op veranderingen in te springen. Tilburg kan hier een goed partner in zijn, zo ontstaat een relatie met de wetenschap.

Draagvlak

Er zijn niet alleen maar kansen, soms zijn er ook gewoon problemen, hoe groot zijn die problemen eigenlijk, wat zijn effecten en hoe maken we mensen hier bewust van? Hoe creëren we draagvlak, want maatregelen treffen is duur, waardoor er uiteindelijk vaak niets gebeurt.

Met betrekking tot klimaatverandering is vaak het gevoel "een paar graden warmer is geen probleem". Maar klimaatverandering heeft wel degelijk invloed op biotopen etc. Wat zijn de gevolgen hiervan voor de mens en hoe krijgen we dit onder de aandacht gebracht bij bevolking.

Mensen worden moeilijk bewust van problemen, er zijn vaak te makkelijke oplossingen als het kopen van een airco. Men moet er meer bewust van worden gemaakt dat warmte niet alleen lekker is op het strand maar dat het ook uw buurvrouw kan zijn die problemen heeft. Andere problemen kunnen ontstaan bijvoorbeeld in de industrie, die soms zeer temperatuurgevoelige apparatuur heeft, bij de koeling in gebouwen, warmte/regen (onderkoeling) bij evenementen, en het microklimaat.

Begin bij je eigen bedrijf, je personeel, consument en dus burgers! Als iedereen dit doet dat zijn we al een eind op weg. (Wim van Dijk, Klostermann)

Schaalniveau

Vanuit landelijk perspectief is het goed om gemeenten als uitgangsniveau te nemen wat dan vervolgens breder getrokken kan worden mede door programma's als KvR. Vanuit de lagere niveaus moet zeker gekeken worden of projecten kunnen worden opgeschaald, maar men moet opletten dat dingen niet vast lopen op de grootschaligheid / grootte van de groep.

Een voortrekker is nodig, in dit geval Tilburg. Afhankelijk van het onderwerp kan het later naar provinciaal niveau getrokken worden. Anderen kunnen meeprofitieren van trekkersrol van Tilburg.

Een tweede motief voor projecten op lokaal niveau: anders lijkt het dat je het afschuift op anderen. Neem eigen initiatief, dicht bij huis, wees een voorbeeld voor burgers.

Tijdsaspect

Er moet nu gehandeld worden, en niet eerst tijden praten en niets doen. Koppel ondernemers aan duurzaamheid, verander de houding van de ondernemers. Bundel initiatieven zodat gelijk aan de slag kan worden gegaan.

Schade door klimaatverandering zou een prikkel moeten zijn om snel en wijs te handelen, in plaats van verzekeringen te verhogen.

Voor sommige veranderingen en ingrepen is juist een lange adem nodig. Bijvoorbeeld voor de water problematiek. Hierbij is samenwerking gewenst van projectontwikkelaars, bouwers, gemeente etc., eigenlijk alle deskundigen. Een belangrijk deel van de verantwoordelijkheid ligt (volgens het waterschap) bij de gemeente.

Ter afsluiting presenteerde Luc Verschuuren de tekeningen die hij gedurende de avond maakte van Kees Kruik.

Miniconferentie 'Klimaatverandering in de regio Tilburg'

12 december 2006

- Evaluatieformulieren -

Algemeen:

Aantal aanwezigen:

- 52 personen genodigd
- 3 personen ondersteuning
- 8 personen sprekers

Waardering voor de conferentie:

36 formulieren ingevuld retour (69%)

Inleiding Janette Bessembinder (KNMI):	7,03
Inleiding Pier Vellinga (VU & KvR):	7,83
Inleiding Jan Schouw (CEA):	7,71
Discussiegedeelte:	7,83
Algehele verzorging:	8,91

Belangrijkste onderwerpen en opmerkingen

Aantal ingevulde evaluatieformulieren:

38 formulieren van genodigden (73%)

Deelnemers die actief aan het proces willen blijven deelnemen:

1. Avans Hogeschool: Harry Koopman & F.J.M. van Kalmthout
2. Brabantse Milieu Federatie: Geert Verstegen
3. ECNC: Peter von Meijenfheldt
4. Gemeente Goirle: Henk van Boxtel & Gert du Bois
5. Interpolis : Toon Bullens & Lieke van Kappel
6. KvK Midden Brabant : Gijs Bosch
7. Klostermann Groep : Wim van Dijk & Harry Brocken
8. Natuurmuseum Brabant: Frans Ellenbroek
9. Panagro: Louis Hiddes
10. Provincie Noord Brabant: Loet Visschers & Anton Minneboo
11. Rode Kruis afd. Tilburg, Paul Teurlings & C de Laat-Brokken
12. Rode Kruis Klimaatcentrum: Fleur Monasso
13. Gemeente Tilburg: Harry Nefs, Wim Tijssen, Michiel de Voogd
14. TIWOS: Otto van der Meulen
15. Gemeente Waalwijk: J. van Groos & Th. Hendriks
16. Waterschap Brabantse Delta: J. van der Aa & Victor Witter
17. Waterschap de Dommel: Ton Jenniskens
18. Wonen Breburg, J. Harbers & Frans Lemmens

Deelnemers die passief aan het proces willen blijven deelnemen:

- COS West en Midden Brabant: R. van Mierlo
- De Efteling: A. Castelein
- Fuji Photo Film BV: J.P.M. Verboven & Cees Bakx
- Interpolis: Frederike Langenhuijsen
- KvK Midden Brabant: Wouter Boon
- Gemeente Tilburg: Paul van der Pol
- v.d. Weegen Bouwgroep: W. Timmermans

Genodigden (niet aanwezig) die op de hoogte gehouden willen worden:

- Brabantse Milieu Federatie: Jan van Rijen
- Essent: Helma Kip
- Milieu Werkgroep: Michel Jehae
- Natuurmonumenten: Chris Rijnen
- Natuurmonumenten: Kees Laarhoven
- St. Lambertus: Peter Meijs
- TELOS: J.T. Mommaas
- Gemeente Tilburg: Marco Wilke
- ZLTO: Antoon Vermeer & P. Wouters

Opmerkingen:

Met betrekking tot de conferentie:

- Interview niet goed aan toegekomen
- (snel) vervolg aan geven,
- Contact houden met andere gemeenten
- Wethouder en gedeputeerden weinig aan bod
- Brede discussie, lastig, maar brede inzet wel belangrijk

Overige opmerkingen:

- Studenten inzetten voor veldwerk, jaarlijkse "barometer"
- Liever een robuust programma dan een lijst van kleine projecten
- Binnen gemeentelijk apparaat zoeken naar aansluiting tussen klimaat, het ruimtelijke en uitvoering.
- Informatieve bijeenkomst, goede concrete praktijkvoorbeelden
- Maatschappelijk middenveld werd gemist
- Nationaal hitte- / koudeplan, implementatie Tilburg als project
- Organisch lokaal arrangement of groene mal proces
- Goed initiatief

Onderwerpen:

- *Kennisontwikkeling, kennisverspreiding, bewustwording* en (sociale) betrokkenheid door burgers en overheid
- Van twee kanten benaderen: *preventie* en *adaptatie*
- Risico's extremen in *hitte, koude en neerslag* met betrekking tot de
- *Water* en extreme neerslag in de stad
- *Concretisering*: wat gaan we doen, hoe gaan we het doen, met oog voor alle partijen, maatschappelijk en economisch; definiëren van gevaren en problemen en daarbij horende oplossingen, naar burger communiceren; nemen van gestructureerde en overkoepelende maatregelen; samenhang brengen in beleidsvelden en uitvoering
- *Maatschappelijk middenveld* enthousiasmeren tot maatschappelijk verantwoord handelen
- *integrale benadering*: effect / interactie tussen klimaat, ruimtelijkheid en biodiversiteit;
- *netwerken en samenwerking*: samenwerking zoeken van bedrijfsleven om tot directe realisatie van duurzame initiatieven over te gaan;
- *breedte van discussie* houden: nu focus snel op water en klimaat, weinig op landbouw, ziektes en recreatie

Miniconferentie 'Klimaatverandering in de regio Tilburg'

12 december 2006

- Deelnemerslijst -

nr	Organisatie	Persoon	functie
1	Avans Hogeschool	dhr. FJM van Kalmthout	Lid raad van bestuur
2	Avans Hogeschool	Harry Koopman	Voorzitter Raad van Bestuur
3	BORT, p/a Brabants-Zeeuwse Werkgeversvereniging	Guus Van Es	Facility Manager IFF
4	Brabantse Milieu Federatie	Geert Verstegen	Medewerker gemeentelijk milieubeleid
5	CEA	Donald van den Akker	adviseur
6	CEA	Hanneke Manders	adviseur
7	CEA	Jan Schouw	Directeur
8	COS West- en Midden-Brabant	Rob van Mierlo	Directeur
9	COS West- en Midden-Brabant	Thea Ellerbeck	consulent Duurzame Ontwikkeling COS WMB
10	De Efteling	Mw. A. Castelein	Arbo- en milieucoördinator
11	ECNC	Ben Delbaere	Adjunct -Directeur
12	ECNC	Peter von Meijenfeldt	
13	Fontys	Norbert Verbraak	Voorzitter Raad van Bestuur
14	Fuji Photo Film b.v.	Cees Bakx	
15	Fuji Photo Film b.v.	dhr. JPM Verboven	Sr. Engineer
16	Gemeente Goirle	Frans Beurskens	Hoofd Bouwen & Milieu:
17	Gemeente Goirle	Gert du Bois	Regionaal energie coördinator
18	Gemeente Goirle	Henk Van Boxel	Wethouder Milieu
19	Gemeente Tilburg	Gery Veen	Waarnemend directeur gebiedsontwikkeling
20	Gemeente Tilburg	Harry Nefs	Waarnemend Hoofd afd. EZ
21	Gemeente Tilburg	Marieke Moorman	Wethouder Milieu
22	Gemeente Tilburg	Michiel de Voogd	beleidsmedewerker energie en luchtkwaliteit
23	Gemeente Tilburg	Paul van der Pol	Afd.hoofd Milieu/BO
24	Gemeente Tilburg	Pieter Biemans	Hoofd afdeling milieu
25	Gemeente Tilburg	Ruud Vreeman	Burgemeester
26	Gemeente Tilburg	Ugur Pekdemir	Directeur servicedienst
27	Gemeente Tilburg	Wim Tijssen	
28	Gemeente Waalwijk	dhr. J. van Groos	wethouder
29	Gemeente Waalwijk	dhr. Rens Hoffmann	
30	Gemeente Waalwijk	dhr. Th. Hendriks	
31	Interpolis	Frederike Langenhuijsen	Student
32	Interpolis	Lieke van Kappel	Student
33	Interpolis	Toon Bullens	Cooperative Insurance and Innovation
34	Kamer van Koophandel Midden- Brabant	Gijs Bosch	Hfd regiostimulering en bedrijfsadvies
35	Kamer van Koophandel Midden- Brabant	Wouter Boon	Bureau Samenwerkingsverband Kamers van Koophandel Brabant (BSK)
36	Klostermann	Wim van Dijk	Directeur
37	Klostermann (Harrie Brocken BV)	dhr. H. Brocken	Bestuurslid MVO platform brancheorganisatie
38	KNMI	Janette Bessembinder	Medewerker communicatie/adviseur
39	KvR	Florrie de Pater	Netwerkmanager
40	KvR	Pier Vellinga	Decaan Fac.aard/levenswetenschappen
41	Natuurmuseum Brabant	Frans Ellenbroek	directeur
42	Panagro	Louis Hiddes	Directeur
43	Provincie Noord-Brabant	Annemarie Moons	Gedeputeerde
44	Provincie Noord-Brabant	Anton Minneboo	Hoofd Bureau Milieu-innovatie
45	Provincie Noord-Brabant	Jaap van der Velden	Beleidsmedewerker energie
46	Provincie Noord-Brabant	Loet Visschers	Hoofd relatie- en programma management
47	Rode Kruis afd Tilburg	Mw. C. de Laat-Brokken	bestuurslid
48	Rode Kruis afd Tilburg	Paul Teurlings	voorzitter
49	Rode Kruis Klimaatcentrum	Fleur Engel	Projectleider nat. Programma
50	Rode Kruis Klimaatcentrum	Fleur Monasso	
51	SenterNovem	Ruud van Gisteren	Programma adviseur
52	Stichting Kompaan	Roel van Gurp	Directeur
53	TIWOS	Bert van Setten	hoofd wijkzaken
54	TIWOS	Otto van der Meulen	Directeur / bestuurder
55	UvA	dr. Jurgen van der Heijden	Center of environmental Law
56	Van der Weegen Bouwgroep	Wim Timmermans	Directeur
57	Waterschap Brabantse Delta	Jacques van der Aa	dagelijks bestuur
58	Waterschap Brabantse Delta	Victor Witter	hoofd afd. beleid
59	Waterschap de Dommel	Ton Jenniskens	bestuurder
60	WonenBreburch	Frans Lemmens	sr. Beleidsadviseur
61	WonenBreburch	J. Harbers	directeur / bestuurder
62		Luc Verschuuren	Striptekenaar